

Hoge Raad voor de Justitie
Conseil supérieur de la Justice

Adviesraad van de magistratuur
Conseil consultatif de la magistrature

GIDS

VOOR DE MAGISTRATEN

PRINCIPES, WAARDEN EN KWALITEITEN

Verantwoordelijke uitgever: Hoge Raad voor de Justitie
D/2012/12847/2

Gids voor de magistraten

*Opedragen aan Nadia De Vroede
zonder wiens permanente inzet deze gids niet had kunnen ontstaan.*

Hoge Raad voor de Justitie
Conseil supérieur de la Justice

Louizalaan 65 bus 1 – 1050 Brussel
☎ 02 535 16 16 | 📠 02 535 16 20
Info@hrj.be

Adviesraad van de magistratuur
Conseil consultatif de la magistrature

Waterloolaan 70 - 1000 Brussel
☎ 02 557 45 53 | 📠 02 557 45 62
arm-ccm@just.fgov.be

GIDS

VOOR DE

MAGISTRATEN

PRINCIPES, WAARDEN EN KWALITEITEN

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	IX
-----------------	----

DEEL I – WAARDEN

1. ONAFHANKELIJKHEID	1
Principe.....	1
Toelichtingen.....	1
• <i>Geen voorrecht</i>	1
• <i>Individuele en institutionele onafhankelijkheid</i>	2
• <i>Openbaar ministerie</i>	2
2. ONPARTIJDIGHEID	4
Principe.....	4
Toelichtingen.....	4
• <i>Onthouding/Wraking</i>	4
• <i>Gedrag in de werksfeer</i>	5
• <i>Privé- en sociaal leven</i>	5
• <i>Recht van vereniging</i>	6
• <i>Nevenfuncties</i>	6
• <i>Vrijheid van meningsuiting</i>	7
• <i>Korpschefs</i>	7
3. INTEGRITEIT.....	8
3.1. Rechtschapenheid	8
Principe.....	8
Toelichtingen.....	8
• <i>Gerechtelijke mandatarissen</i>	8
• <i>Gebruik van middelen</i>	8
• <i>Inmenging en voordelen</i>	9

3.2. Waardigheid	9
Principe.....	9
Toelichtingen.....	9
• <i>Sociaal leven</i>	9
• <i>Uitoefening van het ambt</i>	10
4. TERUGHOUDENDHEID EN DISCRETIE	11
Principe.....	11
Toelichtingen.....	11
• <i>Politiek</i>	11
• <i>Media</i>	11
• <i>Commentaar op gerechtelijke beslissingen</i>	12
• <i>Pedagogische rol</i>	12
• <i>Verdediging van de democratische rechtsstaat</i>	12
• <i>Beroepsgeheim</i>	12
• <i>Privéleven</i>	13
5. IJVER	14
Principe.....	14
Toelichtingen.....	14
• <i>Duur van de procedure</i>	14
• <i>Nevenactiviteiten</i>	14
6. RESPECT EN LUISTERBEREIDHEID	15
Principe.....	15
Toelichtingen.....	15
• <i>Omgang in het algemeen</i>	15
• <i>Omgang met collega's en gerechtspersoneel</i>	15
• <i>Werkorganisatie</i>	16
• <i>Collegiale kamer</i>	16

7. GELIJKE BEHANDELING	17
Principe.....	17
Toelichtingen.....	17
8. BEKWAAMHEID	18
Principe.....	18
Toelichtingen.....	18
• <i>Vakkennis</i>	18
• <i>Professionalisme</i>	18
• <i>Flexibiliteit</i>	18
• <i>Teamplayer</i>	18

DEEL II – Kwaliteiten

WIJSHEID	19
LOYAUTEIT	20
MENSELIJKHEID	21
MOED.....	21
ERNST EN VOORZICHTIGHEID	22
BEKWAAMHEID TOT WERKEN	22
LUISTEREN EN COMMUNICEREN	23
OPENHEID VAN GEEST	23

INLEIDING

De principes, verklaringen en aanbevelingen opgenomen in dit overzicht hebben als doelstelling om een leidraad voor de magistraten te bepalen. Dit document wil enerzijds de magistraten ondersteunen en richting geven en anderzijds de gerechtelijke instelling een permanent kader aanbieden om de deontologie beter te begrijpen. De gids dient eveneens om de vertegenwoordigers van de wetgevende en uitvoerende macht, alsook de medewerkers van het gerecht en het publiek, meer inzicht te geven in de complexiteit van de functie van magistraat.

Dit document is een gids voor magistraten. Dit overzicht van principes is geen tuchtcode, noch een code ten behoeve van tuchtrechtelijke overheden en kan niet als basis voor tuchtrechtelijke vervolgingen dienen. De principes werden bepaald om de magistraat die zich afvraagt hoe hij in een bepaalde situatie moet handelen, op een positieve manier te gidsen. Zij gaan dus verder dan een negatieve visie die zich beperkt tot een opsomming van verboden.

Deze leidraad is gebaseerd op een tekst die door het *European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ)* in 2010 werd goedgekeurd en op andere deontologische gidsen uit diverse landen.

De deontologie werd door het ENCJ omschreven aan de hand van de kernwaarden van de rechterlijke macht. De daaruit voortvloeiende beginselen en persoonlijke kwaliteiten werden geïdentificeerd en geformuleerd.

Onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit, terughoudendheid en discretie, ijver, respect en luistervaardigheid, gelijke behandeling en bekwaamheid zijn de kernwaarden die werden geïdentificeerd en die essentieel zijn voor magistraten in de huidige samenleving (Deel I).

De magistraat geeft ook blijk van kwaliteiten als wijsheid, loyauteit, menselijkheid, moed, ernst en voorzichtigheid, bekwaamheid tot werken, luister- en communicatievaardigheden en openheid van geest (Deel II).

De tekst van het ENCJ werd hier en daar aangepast, onder meer om beter afgestemd te zijn op de bijzonderheden van de Belgische rechterlijke orde.

Het document van het ENCJ werd bovendien geschreven door en voor rechters. De meeste principes gelden echter onverkort voor de magistraten van het openbaar ministerie. Waar nodig werden voor de magistraten van het openbaar ministerie aanpassingen of toevoegingen doorgevoerd.

Deze gids voor de magistraten is geen eindpunt in de permanente reflectie over de kernwaarden van het beroep. De gids beoogt een aanzet te geven tot het in kaart brengen van goede praktijken die voortvloeien uit de toepassing van de algemene beginselen. Op die wijze kan de leidraad evolueren en aangepast worden aan de toekomstige situaties.

Onder voorbehoud van de regels die eigen zijn aan hun specifieke functie, is deze leidraad ook bestemd voor gerechtelijk stagiairs, rechters in handelszaken, raadsheren en rechters in sociale zaken.

De leidraad is ook bestemd voor de plaatsvervangende magistraten in de uitoefening van die functie.

DEEL I – WAARDEN

1. ONAFHANKELIJKHEID

Principe

De magistraat oefent zijn rechtsprekende functie onafhankelijk uit, gevrijwaard van iedere externe invloed.

Die onafhankelijkheid brengt hem ertoe de wet toe te passen op basis van de elementen van het specifieke dossier, zonder vrees om welke macht ook te mishagen of te behagen (uitvoerende of wetgevende macht, politiek, hiërarchische oversten, economische belangen, media of publieke opinie).

De magistraat zorgt ook ervoor dat hij in zijn gerechtelijke functies zijn onafhankelijkheid ten opzichte van zijn collega's en allerhande drukkingsgroepen bewaart.

Toelichtingen

- *Geen voorrecht*

Onafhankelijkheid is geen ten voordele van de magistraten toegekend voorrecht.

Onafhankelijkheid is het recht dat elke burger van een democratische samenleving heeft op een onafhankelijke (en als dusdanig ervaren) rechterlijke macht, die onafhankelijk staat van de wetgevende en de uitvoerende macht, en die in het leven werd geroepen om de vrijheid en de rechten van de burgers binnen de rechtsstaat te vrijwaren (art. 6 EVRM; art. 151, §1, Grondwet).

- *Individuele en institutionele onafhankelijkheid*

Elke magistraat moet de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht eerbiedigen en bijdragen tot het behoud van zowel de individuele als de institutionele aspecten ervan.¹

Aldus weert hij iedere poging van partijen in een geschil, publieke gezagsdragers of andere personen om zijn beslissing te beïnvloeden.

Hij onthoudt zich ook van contacten die bij het publiek redelijkerwijze bezorgdheid aangaande zijn onafhankelijkheid kunnen teweegbrengen. Dit sluit uiteraard niet uit dat de magistraat zijn expertise ter beschikking stelt van de wetgevende of uitvoerende macht in ad hoc werkgroepen.

- *Openbaar ministerie*

Het openbaar ministerie is onafhankelijk, zowel in zijn opdracht van individuele opsporing en vervolging (art. 151, §1, Grondwet), als in zijn adviesopdracht. De voornoemde regels gelden dus ook voor de magistraten van het openbaar ministerie, zonder afbreuk te doen aan het positief injunctierecht van de minister van Justitie en het recht van de minister om bindende richtlijnen van strafrechtelijk beleid vast te leggen.

¹ Raad van Europa, Aanbeveling CM/Rec (2010)12 van het Comité van ministers aan de lidstaten over de onafhankelijkheid, effectiviteit en verantwoordelijkheid van de rechters, Principe nr. 22: *“Het principe van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht vooronderstelt de onafhankelijkheid van iedere rechter in de uitoefening van zijn gerechtelijke functies. De rechters dienen hun beslissingen te nemen in alle onafhankelijkheid en onpartijdigheid en te kunnen handelen zonder beperkingen, ongepaste invloeden, druk, bedreigingen of tussenkomsten, rechtstreeks of onrechtstreeks, van welke autoriteit ook, inbegrepen de gerechtelijke autoriteiten zelf. De hiërarchische organisatie van de gerechten mag geen inbreuk plegen op de individuele onafhankelijkheid.”*

Ook andere wettelijke bepalingen verlenen aan de minister van Justitie bepaalde bevoegdheden ten aanzien van het openbaar ministerie (bv. art. 143, §§2 en 3, 143*bis*, §§1 tot 3, 5 tot 7, 143*ter*, 143*quater*, 399, 400 en 1088 Ger.W.).

Contacten tussen de bevoegde minister, of diens medewerkers, en het openbaar ministerie in individuele zaken zijn enkel toegelaten binnen de grenzen van de wettelijk bepalingen en op voorwaarde dat zij via de gebruikelijke hiërarchische weg en volgens een duidelijke, transparante, schriftelijke en traceerbare wijze verlopen.

Magistraten van het openbaar ministerie kunnen in toepassing van artikel 327 van het Gerechtelijk Wetboek een opdracht uitvoeren bij een ministerieel kabinet. Tijdens hun opdracht blijven zij onderworpen aan de deontologische regels van de magistraten. Met betrekking tot feiten waarvan zij kennis namen als magistraat, blijven zij aldus gehouden tot het beroepsgeheim. Zij eerbiedigen en komen op voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en respecteren de hierboven vermelde regels inzake contacten tussen de minister en het openbaar ministerie. Zij houden tijdens hun detachering ermee rekening dat zij na afloop van hun opdracht terug moeten kunnen functioneren als lid van het onafhankelijke en onpartijdige openbaar ministerie.

Bovendien is de interne onafhankelijkheid van de individuele parketmagistraat beperkter aangezien het openbaar ministerie een hiërarchische structuur heeft.

De magistraten van de zetel en van het openbaar ministerie respecteren wederzijds elkaars onafhankelijkheid. Bij de uitoefening van zijn toezichtsbevoegdheid op de hoven en rechtbanken (art. 140, 399, 788, 1088 en 1089 Ger.W.), dient het openbaar ministerie ervoor te zorgen dat de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechtbanken en hoven worden gerespecteerd.

2. ONPARTIJDIGHEID

Principe

Samen met de onafhankelijkheid is de objectieve en subjectieve onpartijdigheid van essentieel belang voor een eerlijk proces (art. 6, EVRM).

De onpartijdigheid van de magistraat houdt in dat hij onbevooroordeeld en onvooringenomen is en blijkt te zijn, zowel bij het wijzen van een vonnis als in de procedures die aan het vonnis voorafgaan. De magistraat vervult zijn gerechtelijke opdrachten zonder vrees, favoritisme of vooroordelen.

Toelichtingen

- *Onthouding/Wraking*

In de uitoefening van zijn ambt en zelfs daarbuiten neemt de magistraat een gedrag aan dat het vertrouwen in de onpartijdigheid van Justitie bevordert en de situaties die tot wraking kunnen leiden, tot een minimum beperkt.

De onpartijdigheid van de magistraten vraagt de strikte toepassing van de regels met betrekking tot de professionele onverenigbaarheden (art. 292 tot 304 Ger.W.) en wraking (art. 828 tot 842 Ger.W.)

Zo ziet de rechter ervan af om zitting te nemen in een zaak wanneer:

- hij niet op objectief onpartijdige wijze over de zaak kan oordelen;

- hij een nauwe band heeft met een van de partijen of persoonlijk kennis heeft van de feiten, hij één van de partijen heeft vertegenwoordigd, bijgestaan, of tegen één van hen is opgetreden, of nog wanneer er andere omstandigheden bestaan waardoor zijn onpartijdigheid door subjectiviteit wordt aangetast;
- hij of een lid van zijn familie belang heeft bij de afloop van het proces.

Indien hij aan de basis ligt van reële of potentiële belangenconflicten, houdt de rechter geen zitting of trekt hij zich onmiddellijk uit de zaak terug om te vermijden dat zijn onpartijdigheid in twijfel wordt getrokken.

- *Gedrag in de werksfeer*

In de werksfeer, in het bijzonder in en rond de zittingszalen, moeten rechters en leden van het openbaar ministerie zich onpartijdig opstellen. Zij mogen in de ogen van leken geen blijk geven van nauwe contacten, noch getuigen van een zekere vorm van verstandhouding. Dit geldt ook voor hun contacten met de raadsliden van de betrokken partijen en actoren in het proces.

- *Privé- en sociaal leven*

In zijn privéleven zorgt de magistraat ervoor dat hij het onpartijdige imago van zijn rechtscollege bij het publiek niet in het gedrang brengt.

De onpartijdigheid belet de magistraat niet om deel te nemen aan het sociale leven. Een magistraat mag zich niet terugtrekken in een ivoren toren. Hij dient maatschappelijk betrokken te zijn.

De magistraat moet echter belangenconflicten tussen zijn gerechtelijke plichten en zijn sociaal leven vermijden.

- *Recht van vereniging*

Magistraten hebben, zoals iedere burger, het recht van vereniging. Zij mogen aldus lid zijn van verenigingen met bijvoorbeeld een politiek, filosofisch, godsdienstig, cultureel, wetenschappelijk, artistiek, menslievend, sociaal of ander doel, en deelnemen aan de activiteiten ervan.

Bij de beoordeling of er wettige redenen zijn om te twijfelen aan de onpartijdigheid van sommige leden van een rechtscollege, kan rekening worden gehouden met de overtuiging die een partij op dit punt zegt te hebben. Die overtuiging vormt evenwel geen exclusief criterium. Bepalend is of de vrees voor een partijdige behandeling van de zaak objectief is gerechtvaardigd.

Hoewel lidmaatschap van een politieke partij toegestaan is, brengt actieve politieke propaganda de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de magistraat en de rechterlijke macht in het gedrang.

Onverminderd de wettelijke onverenigbaarheden, dienen magistraten uiterst voorzichtig te zijn indien zij een bestuursmandaat opnemen in een vereniging, en de risico's hiervan voorafgaandelijk in te schatten.

- *Nevenfuncties*

Ook in de uitoefening van door de wet toegelaten nevenfuncties waakt de magistraat erover dat zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid niet in het gedrang komen.

- *Vrijheid van meningsuiting*

Onpartijdigheid betekent niet dat de magistraat geen eigen opvattingen of sympathieën mag hebben. De magistraat is zich evenwel bewust van zijn eventuele eigen vooroordelen en voorkeuren en vraagt zich bij zijn oordeelsvorming telkens af of die daarvan vrij is.

Hij heeft ten volle het recht op vrijheid van mening, maar moet gematigd en genuanceerd zijn in het uiten van zijn mening zodat de rechtzoekende niet de indruk krijgt dat de magistraat bevooroordeeld is.

Wat juridisch-wetenschappelijke publicaties betreft, kan verwezen worden naar het arrest van het Hof van Cassatie van 15 oktober 2010: *“Het innemen door een rechter van een bepaald standpunt over een juridisch twistpunt door middel van wetenschappelijke publicaties of in het kader van de activiteiten binnen een redactie van een juridisch tijdschrift, heeft niet noodzakelijk tot gevolg dat de rechter daardoor ongeschikt wordt om kennis te nemen van een geschil waar dat rechtspunt aan de orde is. Dit is evenmin het geval wanneer hij hierbij afkeuring of bijval doet blijken voor een bepaald standpunt, op voorwaarde dat dit gebeurt met de gematigdheid en genuanceerdheid die het optreden van een magistraat steeds dient te kenmerken.”*

- *Korpschefs*

Korpschefs dienen zich in het bijzonder bewust te zijn dat gerede twijfel over hun onafhankelijkheid of onpartijdigheid een nog grotere weerslag heeft op het vertrouwen van de rechtzoekenden in Justitie.

3. INTEGRITEIT

De magistraat vervult zijn rol op integere wijze. Hij heeft die plicht tot integriteit in zijn openbaar en in zijn privé-leven. Hoge eisen op het vlak van integriteit maken hem waardig om zijn ambt uit te oefenen, legitimeren zijn gezag en verzekeren het vertrouwen in Justitie.

Uit het beginsel van integriteit kunnen twee plichten worden afgeleid: de plicht tot rechtschapenheid en de plicht tot waardigheid.

3.1. Rechtschapenheid

Principe

Omwille van de rechtschapenheid ziet de magistraat niet enkel af van gedrag dat in strijd is met de wet, maar ook van iedere vorm van onkies gedrag.

Toelichtingen

- *Gerechtelijke mandatarissen*

In de uitoefening van zijn ambt, onder meer bij het aanstellen van gerechtelijke mandatarissen, laat de magistraat zich niet in met favoritisme.

- *Gebruik van middelen*

Hij zorgt ervoor dat de middelen die hem voor de rechtsbedeling werden toegekend, correct worden gebruikt en niet van hun doel worden afgewend.

- *Inmenging en voordelen*

De magistraat vraagt geen ongerechtvaardigde inmenging om een overplaatsing, een benoeming of een persoonlijke bevordering te verkrijgen, en probeert niet om voor zichzelf of anderen een voordeel te verkrijgen.

Binnen de uitoefening van zijn ambt aanvaardt hij geen geschenken of voordelen voor zichzelf of iemand uit zijn omgeving.

3.2. Waardigheid

Principe

Omwille van de eer dient de magistraat ervoor te zorgen dat hij noch door zijn beroepsuitoefening, noch door zijn persoonlijke houding zijn eigen imago of dat van het gerecht of Justitie in gevaar brengt.

Toelichtingen

- *Sociaal leven*

Het beginsel van de waardigheid wil niet zeggen dat magistraten zich wereldvreemd moeten gedragen of zich moeten afzonderen. De magistraat dient deel te nemen aan het maatschappelijke leven, maar hij dient erover te waken dat zijn gedrag, de keuze van de personen met wie hij omgaat, en zijn deelname aan publieke evenementen het vertrouwen van de burgers in hem en in Justitie niet schaden.

Het deelnemen aan geïnformatiseerde sociale netwerken is een persoonlijke keuze maar vergt grote voorzichtigheid om te vermijden dat de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en de integriteit van de magistraat in het gedrang komen.

- *Uitoefening van het ambt*

Zijn relaties met alle beroepsgroepen binnen Justitie, het secretariaat, de griffie, de advocaten, de magistraten, de rechtzoekenden en de pers, worden gekenmerkt door hoffelijkheid en intellectuele eerlijkheid.

4. TERUGHOUDENDHEID EN DISCRETIE

Principe

De terughoudendheid en de discretie van de magistraat impliceren een evenwicht tussen zijn rechten als burger en de verplichtingen die verbonden zijn aan zijn ambt.

De magistraat gedraagt zich zo dat de indruk niet kan ontstaan dat hij zijn beslissingen baseert op andere redenen dan de billijke en redelijke toepassing van de wet.

De magistraat doet het mogelijke om in zijn privéleven het vertrouwen dat de rechtzoekenden in hem en in Justitie in het algemeen hebben, te vrijwaren.

Toelichtingen

- *Politiek*

De magistraat heeft, net als elke burger, het recht een politieke opinie te hebben. Door zich terughoudend op te stellen, ziet hij erop toe dat de rechtzoekende mag vertrouwen op de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van Justitie.

- *Media*

De magistraat geeft blijk van eenzelfde terughoudendheid in zijn omgang met de media.

- *Commentaar op gerechtelijke beslissingen*

De rechter onthoudt zich van commentaar op zijn beslissingen, ook al worden ze bekritiseerd in de media of in de rechtsleer, of worden ze hervormd in hoger beroep. De motivering van zijn beslissingen is zijn manier om zijn mening uit te drukken.

Zonder afbreuk te doen aan de wetenschappelijke of academische vrijheid en aan de opdracht van de persmagistraten, onthoudt de magistraat zich van commentaar in de media op de rechterlijke beslissingen van zijn collega's.

- *Pedagogische rol*

De magistraat is ideaal geplaatst om de wettelijke regels en de toepassing ervan uit te leggen. De plicht tot terughoudendheid staat een pedagogische rol niet in de weg.

- *Verdediging van de democratische rechtsstaat*

Wanneer de democratie en de fundamentele vrijheden in gevaar zijn, wijkt de terughoudendheid van de magistraat voor het recht van verontwaardiging.

- *Beroepsgeheim*

De magistraat gaat vertrouwelijk om met de informatie waarvan hij kennis neemt in het raam van de uitoefening van zijn functie. Hoewel voorzichtigheid geboden is, sluit het beroepsgeheim overleg met collega-magistraten niet uit.

- *Privéleven*

Behoudens wanneer hij daartoe wettelijk verplicht is (bijvoorbeeld in het raam van het voorrecht van rechtsmacht), ziet de magistraat ervan af om buiten de uitoefening van zijn ambt zijn hoedanigheid van magistraat in te roepen tegenover derden.

Zoals iedere persoon heeft de magistraat recht op het eerbiedigen van zijn privéleven. Zijn plicht tot terughoudendheid staat het leiden van een normaal sociaal leven niet in de weg: het volstaat dat hij zich scherpzinnig en omzichtig gedraagt om te vermijden dat de waardigheid van zijn ambt of de bekwaamheid om zijn ambt uit te oefenen, worden aangetast.

5. IJVER

Principe

Ijver is noodzakelijk voor het vertrouwen van de burgers in justitie.

De magistraat is ijverig in de behandeling van de zaken. Onverminderd de wettelijke bepalingen ter zake, dienen de zaken te worden onderzocht en een gevolg te krijgen binnen een termijn die aangepast is aan het onderwerp, de complexiteit van het dossier en de werklast.

Toelichtingen

- *Duur van de procedure*

Onverminderd de toepasselijke wettelijke bepalingen, zorgt de magistraat in elke procedure ervoor dat de vastgestelde termijnen zowel voor de partijen als voor zichzelf redelijk zijn.

De magistraat doet al het mogelijke om de procedures zo efficiënt mogelijk te leiden en zijn beslissingen zonder vertraging en binnen de wettelijke termijn te nemen.

- *Nevenactiviteiten*

De magistraat waakt erover dat zijn nevenactiviteiten (academische activiteiten, het deel uitmaken van een redactie-comité van een juridisch tijdschrift, enz.) de uitoefening van zijn gerechtelijke opdrachten niet in het gedrang brengen of een te grote werklast op zijn collega's leggen.

6. RESPECT EN LUISTERBEREIDHEID

Principe

De plichten tot onpartijdigheid en kritische behandeling van de zaak mogen de magistraat ervan niet weerhouden om bij de uitoefening van zijn ambt respect en luisterbereidheid te tonen.

Toelichtingen

- *Omgang in het algemeen*

De omgang van de magistraat met het publiek, de advocaten, de collega's en het administratief personeel is waardig, respectvol en voorkomend. De magistraat onthoudt zich van ongepaste uitdrukkingen en houdingen.

De magistraat zorgt ervoor, individueel, collegiaal of in de uitoefening van zijn leidinggevende taken, dat de waarden van respect en luisterbereidheid worden gedeeld en nageleefd door allen.

- *Omgang met collega's en gerechtspersoneel*

De magistraat gaat correct en eerbiedig om met zijn collega's en het administratief personeel en respecteert hun opdrachten en bevoegdheden. Dit geldt onverminderd wanneer hij een leidinggevende of toezichthoudende functie uitoefent.

- *Werkorganisatie*

Bij de organisatie van zijn werk schenkt een magistraat aandacht aan de verplichtingen en noden van allen die bij de zaak betrokken zijn, en houdt hij in de mate van het mogelijke ermee rekening. Hij spant zich in om zijn eigen engagementen, de zittingsuren en de afgesproken of opgelegde termijnen te respecteren.

De magistraat waakt over de sereniteit van de debatten en luistert met evenveel aandacht naar alle partijen en hun vertegenwoordigers.

- *Collegiale kamer*

Wanneer de rechter zitting houdt in een collegiale kamer toont hij in het raam van het beraad eerbied voor zijn collega's en luistert hij aandachtig naar hun mening, onverminderd de artikelen 777 en 778 van het Gerechtelijk Wetboek. Hij legt zich neer bij de beslissing van de meerderheid.

7. GELIJKE BEHANDELING

Principe

De gelijke behandeling verplicht de magistraat eenieder zonder discriminatie te behandelen.

Toelichtingen

De magistraat oefent zijn functie ten aanzien van alle partijen uit met respect voor de betrokkenen.

De magistraat past het recht toe zonder rekening te houden met irrelevante elementen. Hij is zich bewust van de objectieve verschillen tussen diverse categorieën van personen en spant zich in om naar elke partij te luisteren, ze te begrijpen en ze te respecteren. Indien hij wordt geconfronteerd met discriminerend gedrag van collega's of personeel, distantieert hij zich hiervan.

8. BEKWAAMHEID

Principe

De samenleving heeft recht op bekwame magistraten die over de noodzakelijke kennis en vaardigheden beschikken.

Toelichtingen

- *Vakkennis*

De magistraat ziet erop toe dat hij zijn vakkennis behoudt en ontwikkelt, onder meer door het volgen van de nodige opleidingen.

- *Professionalisme*

De magistraat heeft een professionele werkhouding en een methodische aanpak voor zijn werk. Hij houdt rekening met de bijzonderheden van elk geval, ook met nieuwe aspecten, en behandelt de zaak binnen een gepaste termijn.

- *Flexibiliteit*

De magistraat waakt erover zich aan nieuwe omstandigheden aan te passen.

- *Teamplayer*

De magistraat behoort tot een arbeidsgemeenschap. Hij is in staat in team te werken met de collega's en de medewerkers.

DEEL II – KWALITEITEN

Het rechtspreken vereist een combinatie van verschillende kwaliteiten.

Om het vertrouwen in Justitie te waarborgen volstaan de onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit, bekwaamheid en ijver van de magistraat niet.

De magistraat moet in de uitoefening van zijn opdracht ook blijk geven van wijsheid, loyauteit, menselijkheid, moed, ernst en voorzichtigheid, en tegelijkertijd beschikken over luister-, communicatie- en werkvaardigheden en open van geest zijn.

WIJSHEID

Een magistraat toont zijn wijsheid door zijn realiteitszin en kennis van het recht, en door zijn redelijk, rechtvaardig en voorzichtig gedrag.

Door zich op die manier te gedragen weert hij de overdrijving en de buitensporigheid uit de uitoefening van zijn ambt, zonder blijk te geven van verlegenheid of onmacht, hetgeen hem tot conformisme zou brengen.

Hij geeft blijk van creativiteit wanneer hij het recht toepast, en ziet hierbij toe op de naleving van de rechtszekerheid.

Aangezien de wet en de samenleving niet met gelijke snelheid evolueren, geeft hij blijk van wijsheid in het aanwenden van interpretatietechnieken.

De wijsheid verplicht hem rustig en voorzichtig te zijn bij het behandelen van geschillen, en stelt hem in staat scherpzinnig te oordelen en afstand te nemen van de partijen en van de feiten die hem worden voorgelegd.

LOYAUTEIT

De magistraat is loyaal.

Loyauteit houdt samen met onafhankelijkheid in dat de magistraat, wanneer hij de eed aflegt, door die symbolische belofte gebonden is aan de rechtsstaat.

Dat engagement impliceert loyauteit aan de Grondwet, aan de democratische instellingen, aan de fundamentele rechten, aan de wet, aan de rechtspleging en aan de regels van de rechterlijke organisatie.

Voor een magistraat houdt loyauteit een dubbele vereiste in: enerzijds de verplichting om de hem verleende bevoegdheden uit te oefenen en anderzijds het verbod ze te overschrijden.

Die loyauteit kan niet worden geëist van een magistraat wanneer de democratie en de fundamentele vrijheden in gevaar zijn.

MENSELIJKHEID

De zin voor menselijkheid van een magistraat komt tot uiting in zijn respect voor personen en voor hun waardigheid in alle omstandigheden van zijn professionele en zijn privéleven.

Een magistraat toont respect in zijn relatie met de mensen over wie hij moet oordelen, maar ook met de mensen die tot zijn werksfeer behoren, zoals advocaten, administratief personeel, enz.

Die menselijkheid, die ook gevoeligheid omvat voor de situaties waarmee de magistraat wordt geconfronteerd, stelt hem in staat rekening te houden met de menselijke dimensie van zijn beslissingen. In zijn beoordeling van de feiten en in het nemen van zijn beslissingen dient hij een evenwicht te vinden tussen empathie, medeleven, welwillendheid, nauwgezetheid en strengheid zodat zijn toepassing van het recht wordt gezien als legitiem en rechtvaardig.

MOED

De magistraat geeft blijk van moed in de uitoefening van zijn functie.

In combinatie met de onafhankelijkheid kan die moed ook leiden tot impopulariteit en eenzaamheid.

De magistraat geeft blijk van moed, zowel op fysiek als op moreel vlak, om:

- bepaalde procedures te voeren,
- het hoofd te bieden aan interne en externe druk,
- de uitdagingen van de moderne samenleving te beantwoorden.

Deze kwaliteit dient, net zoals alle andere, met rede te worden uitgeoefend.

ERNST EN VOORZICHTIGHEID

Ernst impliceert eerbiedvol gedrag tijdens rechtsprocedures, hoffelijkheid, zonder overdreven plechtstatigheid, en zonder ongepaste humor. Voorzichtigheid en ernst in de beroepspraktijk staan de menselijkheid, die in iedere gemeenschap de relaties beheerst, niet in de weg.

Een behoedzame magistraat combineert zijn kennis van de wet en van de bijzondere omstandigheden van de zaak op een logisch beredeneerde manier terwijl hij tegelijkertijd zijn praktisch gezond verstand behoudt.

De voorzichtigheid is voor de magistraat een leidraad in zowel zijn professionele als zijn privéleven teneinde het vertrouwen van het publiek in het gerecht en in de rechtscolleges te behouden.

BEKWAAMHEID TOT WERKEN

Het gerechtelijk ambt impliceert gestaag werken en een voortdurende intellectuele inspanning.

De bekwaamheid om te werken en de vastberadenheid om die bekwaamheid aan te wenden zijn voor de magistraat noodzakelijk, zowel om zijn gerechtelijke vaardigheden te ontwikkelen als voor het behoud van de hoogstaande kwaliteit van zijn werk waarop de rechtzoekende aanspraak kan maken.

Zo zal de magistraat zijn werk op efficiënte wijze organiseren. Hij geeft blijk van zelfdiscipline door met stress en frustraties te kunnen omgaan. Hij schenkt aandacht aan de standpunten van zijn collega's en ontwikkelt de vaardigheden voor teamwerk.

Tot slot dient een magistraat die belast is met beheerstaken, zijn managementvaardigheden te ontwikkelen.

LUISTEREN EN COMMUNICEREN

Van de magistraat wordt verwacht dat hij in alle stadia van de rechtspleging met aandacht naar de partijen luistert.

Luisteren veronderstelt de afwezigheid van vooroordelen en van vooringenomenheid. Die kwaliteit impliceert niet alleen een openheid van geest, maar ook de bekwaamheid om zichzelf in vraag te stellen. Het luisteren gebeurt neutraal, afstandelijk, maar is niet neerbuigend of misprijzend, het is menselijk maar zonder medelijden.

Luistervaardigheden en aandacht voor anderen zijn geen aangeboren kwaliteiten; er kan aan gewerkt worden, en ze dienen deel uit te maken van de opleiding van de magistraten.

Een magistraat is in staat te communiceren. Hij drukt zich uit op doordachte wijze, met eerbied, niet-discriminerend en sereen. Hij zal geen uitdrukkingen gebruiken die dubbelzinnig zijn, respectloos, neerbuigend, vernederend of kwetsend.

Een magistraat zorgt ervoor dat zijn beslissingen begrijpelijk zijn. Hij motiveert zijn beslissing op zodanige wijze dat iedereen die erbij betrokken is, de logica waarop ze gebaseerd is, kan begrijpen.

OPENHEID VAN GEEST

De magistraat is open van geest en blijft op de hoogte van de maatschappelijke en culturele ontwikkelingen.

